

El debat democràtic

Les idees i les accions

La justícia d'una causa s'esvaeix cada vegada que per defensar-la es vulneren els drets dels altresJOSEP JOAN
Moreso

S atribueix amb raó a la filosofia kantiana la idea que només les persones són fins en si mateixos i que, per tant, sempre han de ser tractades com a tals i mai com a mers instruments per aconseguir determinats fins, per lloables que siguin. Es tracta d'una idea capaç de justificar la noció de dignitat humana que està en la base de la concepció dels drets humans sobre la qual descansen les democràcies contemporànies.

Alguna de les expressions més preades d'aquesta dignitat dels humans radica en la capacitat de comprendre el món a través dels nostres conceptes; una altra és la de proveir els ideals que ens serveixen per canviar-lo i transformar-lo. Des d'aquest punt de vista, totes les idees mereixen respecte en principi, perquè totes les persones mereixen ser preses seriosament en tota circumstància.

PERÒ LES IDEES s'expressen, es defensen, s'argüeixen, baixen a la plaça i al mercat. I llavors, quan les idees es fan accions, és possible usar-les tractant altres persones com a mers instruments de les idees d'algú. La història humana està plena d'exemples en què les idees d'alguns han estat usades com a coartada per fer callar altres persones. Això és precisament la censura, usar unes idees

per impedir que altres puguin ser esgrimides. Les idees més nobles poden ser usades mitjançant accions que no respecten els altres: els ideals de llibertat, igualtat i fraternitat que estan en l'origen de les llibertats modernes a Europa van ser defensats a finals del segle XVIII a la França revolucionària d'una manera que va portar a l'època del terror, d'on procedeix l'expressió *terrorisme*. Cada vegada que en la nostra societat contemporània –i en especial en les nostres comunitats universitàries,

que haurien de ser el temple de la paraula i de l'argumentació– alguns intenten impedir coactivament –i sovint ho aconsegueixen– que altres puguin defensar les seves idees, estan tractant-los com a mers instruments i no com a fins, com a instruments per aconseguir els seus objectius, per nobles que siguin. Fent-ho, estan negant precisament el que justifica que ells s'expressin, estan negant en l'altre la dignitat que fa d'ell un ésser humà, estan negant-li la propietat que ens agermana. Les seves accions es converteixen en negacions del que es vol defensar, les seves accions esborren amb una mà el que pretenen escriure amb l'altra.

Vivim temps convulsos. Una crisi econòmica que va començar com a conseqüència de l'avarícia sense fre dels poders financers es fa recaure en excés en els més febles de les nostres societats. Això és manifes-

FRANCINA CORTÉS

tament injust. En un moment com aquest cal trobar mecanismes per defensar els més febles. I totes les crítiques a les decisions que prenen les autoritats han de tenir oberts els canals per ser escoltades a tot arreu. Per tant, tots hem de ser sensibles a escoltar les idees d'aquells que s'esforcen perquè aquesta injustícia sigui reparada. És una causa justa.

No obstant, la justícia de la causa s'esvaeix cada vegada que per defensar-la es vulneren els drets dels altres. Cada vegada que s'amenaça, que es fa mal als nens innocents, que s'impedeix coactivament que altres parlin o es reuneixin, cada vegada que això passa s'està negant el que està en els fonaments d'una societat de persones lliures i iguals. No hi pot haver justícia sense crítica oberta, però tampoc n'hi pot haver quan unes persones són tractades com a mers instruments.

Això és el que va passar en la França postrevolucionària: en la mateixa Assemblea francesa es negaven cada dia els ideals que els seus integrants havien proclamat. Desgraciadament, això ha passat massa vegades en les nostres societats després de la Revolució francesa. L'època del terror no ens va espantar prou. Això torna cada vegada que algú creu que pot silenciar els altres, que hi ha persones que no tenen dret a expressar les seves idees.

EN ELS MOMENTS difícils que vivim, necessitem la veu de tothom. Necessitem una comunitat de diàleg plenament oberta que inclogui totes les crítiques i totes les propostes. Això és part del millor llegat d'Europa, de l'Europa que ha tingut diverses temptacions redemptoristes que es van allunyar del respecte a la dignitat de tots durant massa llocs i moments, de l'Europa capaç d'incloure a tothom qui defensi la radical autonomia dels éssers humans, la no subjecció d'aquesta autonomia a cap vincle, l'emancipació de totes les persones.

Considero que aquesta és la voluntat de la majoria. Hem de resistir la temptació d'algunes minories que creuen que hi ha una tercera i, silenciant la veu d'altres, creuen que arribarem abans. Els que fan això –la història ho acredita– no aconsegueixen mai res més que inaugurar un nou període de la ignomínia. ≡

Catedràtic de Filosofia del Dret i rector de la Universitat Pompeu Fabra.